

Holocaust

Holocaust

- Holocaust je široký pojem, bývá používán pro jakoukoliv genocidu či masakr.
 - Nacistický holocaust znamená systematické a státem provozované pronásledování a hromadné vyvražďování Židů prováděné nacistickým Německem a jeho spojenci v za II. světové války. Nejúčinnějším a nejhrůznějším prostředkem nacistického holocaustu byly vyhlazovací tábory, kde se hromadně popravovalo zastřelením, oběšením a jedovatým plynem. Obvykle udávaný počet židovských obětí je přes 5 miliónů. Nacistická diskriminace Židů začala však již s Hitlerovým nástupem k moci v lednu 1933, a proto mnoho historiků považuje právě tuto událost za začátek holocaustu. Židé nebyli jedinou obětí Hitlerova režimu, ale byli jedinou skupinou, kterou chtěli nacisté úplně vyhladit.

Nacistická „koncentrační“ politika 1933-39 a 1939-45

- političtí vězni
- „nepřizpůsobiví“
- Židé
- Romové
- slovanské národy

Antisemitismus jako státní politika

- Židé jako úhlavní nepřátelé – ohrožují Němce, Německo, německou kulturu
- Od počátku roku 1933 Židé hlavním cílem různých diskriminačních opatření
- Norimberské zákony – 1935
- Křišťálová noc – 1938
- Proč neodešlo z Německa více Židů před rokem 1939?: Nepředpokládali, že něco tak hrozného může nastat.
- Židovská hvězda: září 1939 povinná na polském území, září 1941 v Německu a následně v okupovaných územích: od prosince 1941 v okupované Francii – prosazeno až v létě 1942; Dánsko neprosazeno

Odhadované ztráty Židů během holocaustu

Země	Počet Židů před válkou	Minimální ztráty	Maximální ztráty
Rakousko	185 000	50 000	50 000
Belgie	65 700	28 900	28 900
Čechy a Morava	118 310	78 150	78 150
Bulharsko (jen předválečné území)	50 000	0	0
Dánsko	7 800	60	60
Estonsko	4 500	1 500	2 000
Finsko	2 000	7	7
Francie	350 000	77 320	77 320
Německo	566 000	134 500	141 500
Řecko	77 380	60 000	67 000
Maďarsko	852 000	550 000	569 000
Itálie	44 500	7 680	7 680
Lotyšsko	91 500	70 000	71 500
Litva	168 000	140 000	143 000
Lucembursko	3 500	1 950	1 950
Nizozemí	140 000	100 000	100 000
Norsko	1 700	762	762
Polsko	3 300 000	2 900 000	3 000 000
Rumunsko	609 000	271 000	287 000
Slovensko	88 950	68 000	71 000
Sovětský svaz	3 020 000	1 000 000	1 100 000
Jugoslávie	78 000	56 200	63 300
Celkem	9 796 840	5 596 029	5 860 129

Arizace židovského majetku – ekonomizace antisemitismu

- Postupné vyvlastňování židovského majetku představuje jeden z největších majetkových přesunů v novější evropské historii + spojeno s hospodářskou devastací evropských Židů a jejich existenčních možností
- na hospodářském zničení Židů se podíleli jak regionální „župní hospodářští poradci“ NSDAP, starostové, landráti a městské správy, tak i průmyslové a obchodní komory a odborné skupiny
- Židovský majetek – především podniky a pozemky – byl většinou kupován hluboko pod cenou
- vyvlastňování židovského majetku postupovalo tak dynamicky i proto, že poskytlo nesčetným osobám, které z něho těžily, příležitost spojit naplnění ideologických záměrů nacistického vedení s vlastními hmotnými zájmy
- Účast bankovního sektoru, finanční byrokracie, značná
- Loupež židovského kulturního dědictví – knihy, obrazy, koberce, nábytek, hudební nástroje

Průběh holocaustu

- Zlomem vypuknutí druhé světové války – východní fronta
- Neexistuje jasný plán
- Psychologický teror
- Plán Madagaskar
- Přestěhování do Palestiny
- Fyzická likvidace – rozhodne o ní konference ve Wannsee v lednu 1942

Ghetta

- Na malém, ohraničeném a přísně střeženém prostoru bylo natěsnáno ohromné množství lidí (v největším varšavském ghettu, vlastně jediné čtvrti, bylo v roce 1941 600 tisíc lidí) – většinou bez práce, v nepopsatelně nelidských poměrech a o hladu; přiděly stravy činily jen zlomek fyziologicky nutné dávky. Důsledkem chronické podvýživy, epidemií a brutálního zacházení byla obrovská úmrtnost, např. ve varšavském ghettu ročně asi pětina osazenstva; (Chelmno, Minsk)

Konečné řešení

- Hitlerův podíl?
- Konference ve Wannsee – přelom?
 - Zjištěno, že jen málo příslušníků SS je schopno nepřetržitě vraždit, hledáno jiné řešení než náročné a drahé popravy za účasti velkého množství lidí
- Vyvražďování ideologický či technologický problém?

Braschovy

Hana 1926-1943, Alice 1928-1943

Aloisie Oppenheimerová 1921 - 1943

Koncentrační tábor

- Pracovní tábory, koncentrační tábory, vyhlazovací tábory
- Koncentrační tábor – zlo x dobro?
- Primo Levi – Šedá zóna – „Nedal se srovnat s žádným modelem, nepřítel byl kolem, ale i uvnitř, pojem „my“ ztrácel obrysy, nebyli zde jen dva soupeři, nevystávala zde jen jedna, ale mnoho a nezřetelných hranic. Bylo jich nepočítaně, oddělovaly každého od každého. Při příchodu každý doufal, že ostatní druhové v neštěstí s ním budou aspoň solidární, ale očekávání spojenci zde, až na zvláštní případy, nebyli. Místo nich tu byly tisíce zapečetěných monád a mezi nimi zoufalý boj, skrytý a neutuchající.“ – úzké vazby mezi vězni a dozorcí – korupce, prostituce, kolaborace, dobré skutky dozorců, každodenní život, existenční problémy
- Adler – nucené společenství

Terezín

- Josefínská pevnost – vězení, pobočka gestapa
- Vznik pracovního tábora – 1941-1945 – celkově prošlo 150 000 lidí
- Cíle nacistů – izolace Židů od většinové společnosti, příprava na transport na Východ
- Cíle židovské samosprávy – pracovní tábor, ukázat Němcům, že Židé jsou důležití jako pracovní síla – možnost přežití
- existenční hranice – transporty na Východ
- Přelom – snaha Němců přesídlit Židy penzionového věku ze záp. Evropy do Terezína
- Každodennost Terezína – pracovní činnost, volný čas, náboženský život, zajišťování potravy, životní podmínky, mezilidské vztahy

Každodennost holocaustu

- Kdo zabíjel, kdo to nařídil?
- Úloha byrokracie, kdo to připravil?
- Způsoby zabíjení, kdo to prováděl?
- Propaganda holocaustu – používání eufemismů v početných dokumentech, například „zvláštní zacházení“ pro vraždu a „evakuace“ pro deportaci. Rovněž termín „konečné řešení“ je kódovým označením vyhlazovací politiky. Účastníci vražedných operací byli zavázáni mlčenlivostí.

Podíl obyčejných Němců

- Jaký byl postoj německého obyvatelstva k židovskému ve 30. letech v Německu? Necháme-li stranou aktivisty, obrovská většina prostého obyvatelstva nijak hlasitě nevyžadovala antisemitská opatření. Avšak většina „obyčejných“ Němců souhlasila se zákonnými opatřeními režimu, která znamenala konec emancipace židů, v roce 1933 je zbavila veřejných funkcí, roku 1935 je vyloučila ze společnosti a v letech 1938-39 dokončila vyvlastňování jejich majetku.
- Mezi židovskou menšinou a ostatními obyvateli vznikla propast. Třebaže se většinové obyvatelstvo nezmobilizovalo k hlučnému a násilnému antisemitismu, bylo k osudu Židů rostoucí měrou „apatické“ a „lhostejné“. Antisemitská opatření – pokud byla prováděna souhlasem ze dvou důvodů: na straně jedné taková opatření podporovala naději na omezení násilí, které se Němcům tolik protivilo, a na straně druhé většina Němců nyní souhlasila s cílem, aby se omezila dokonce skončila úloha židů v německé společnosti.
- II. světová válka – jestliže doma byli Němci lhostejní k židům a apatickými spoluviníky, na Východě byli vrahy
- Události ve východní Evropě 1939-41 je velmi změnily: Německo bylo nyní ve válce, navíc to byla rasová válka k získání nového „životního prostoru“. Tito obyčejní Němci byli posláni na území, jehož domácí obyvatelstvo bylo prohlášeno za méněcenné, mnozí to tak ale nevnímali.

Svět a holocaust

- Informace o masových vraždách Židů se dostaly do svobodného světa brzy po jejich zahájení na území Sovětského svazu v červnu 1941, postupem času pak počet těchto zpráv vzrůstal.
- Během roku 1942 se tak ke spojencům a představitelům neutrálních zemí dostaly z různých zdrojů zprávy o nacistickém plánu vyvraždění všech Židů, včetně podrobností a způsobu provedení, počtů Židů určených k likvidaci a místa vražd
- 17. prosince 1942, vydali spojenci prohlášení odsuzující „vyhlazování“ Židů v Evropě a slibující soud nad zločinci
- Nejasné, do jaké míry spojenci a představitelé neutrálních zemí pochopili celkovou závažnost těchto informací. Šok velitelů spojeneckých jednotek z toho, co v osvobozených táborech spatřili, svědčí spíše o podcenění dostupných informací

Vyrovnání s Holocaustem

- Holocaust x holocaust
- 50. léta – Němci viníci Hitlera
- 60. léta – otevření diskusí o holocaustu – procesy s dozorcí, A. Eichmannem, Osvětimský proces – proces s dozorcí v Německu 60. letech
- Generační střet – mladí 60. let x rodiče za II. světové války – jak jste „to“ = holocaust mohli dopustit a proč se ke svému podílu „tom“ nechcete znát?
- Masová, konzumní společnost – vliv médií – filmy: seriál „Holocaust“, Schindlerův seznam, Život je krásný; literatura: Sophiina volba, Předčítač, Noc
- Vliv sociologie – Holocaust a moderna
- Otázka paměti, kořenů, průběhu a následků v dalších generacích - dodnes toto působení psychologové zkoumají

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

